

בסופו של דבר יצאו דרך הדלת הקטנה (ולא דרך השער כפי שרשום בכתובים). היתה שם דלת יחידה, קטנה, שנמצאה בצד הצפוני של החצר. היה צורך להתכופף כדי לעבור בה. (השער שימש לעגלות ובעלי חיים, אנשים נכנסו ויצאו דרך הדלת).

אנשי כפר גלעדי לא יכלו להגיע לעזרה כל אותו היום. המוני בדואים עמדו, בעיקר באותו שטח ישר, שטח הגורן שבין שני הישובים, וחסמו כל אפשרות מעבר.

כאשר שקט הקרב ואנשים מכפר גלעדי עם הרופא ד"ר גרי ירדו לתל-חי כבר היה לילה. הם לקחו את טרומפלדור והפצועים הנוספים לכפר גלעדי. טרומפלדור עוד דיבר ואחר כך כך נפטר. אם אמר "טוב למות בעד ארצנו" יתכן שהיה זה בדרך, בין תל-חי לכפר גלעדי. כל הנותרים בתל-חי עלו לכפר גלעדי. לקחו איתם מה שאפשר היה לקחת. בעיקר נשק.

בלילה חפרו שני קברים, לגברים לחוד ולנשים לחוד, ליד הבניין של כפר גלעדי. קברו אותם עוד באותו לילה, או השכם בבוקר. עם מות טרומפלדור נותרו אנשי כפר גלעדי תל-חי והנשארים במטולה, עם כל אלה שנועקו ובאו לעזרת הגליל, ללא מנהיג. הם החליטו לעזוב. האנשים הלכו דרך ההרים, עברו ליד כפרי המתואלים הידידותיים, (אפילו להונין שלא היה ידידותי היו קשרים עם כפר גלעדי). הלכו על גב ההר, ירדו בנבי יושע והגיעו לאיילת השחר. חלק מהאנשים, בוודאי אלה שהיו במטולה, הלכו בדרך הנסיגה לכיוון צפון, דרך נבטיה וצידון. אפשר לתאר את הרגשות בהן קיבלנו את הידיעה הקשה.

כאשר חזרו לגליל אחרי חודשים מיספר, ניטש ויכוח בין אנשי כפר גלעדי ותל-חי על מקום קבורת החללים. הייתי נוכח בוויכוח זה. אנשי תל-חי טענו שהנופלים נפלו בתל-חי ומקום קבורתם יהיה שם. אנשי כפר גלעדי טענו לעומתם, שהקבר הקבוע צריך להיות במקום, לשם הובאו בראשונה.

המתח היה רב, הוויכוח התלהט, עד חשש שיפתחו באש אחד על השני! מניה שוחט עלתה על עגלה וניסתה להרגיע את הרוחות. מה היא אמרה אינני יכול לזכור, זכורה לי דמותה על העגלה. אנו עמדנו בצד והקשבנו. לבסוף הגיעו לפשרה. קבר האחים נקבע מקומו בין תל-חי לכפר גלעדי. לימים הקימו במקום את פסל "האריה השואג".¹⁷